

ترازنامه، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین صورت‌های مالی شرکت‌ها، توسط مدیران داخلی، مدیران ارشد، سهامداران، بانک‌ها، موسسات اعتباری، موسسات رتبه‌بندی و سایر ذینفعان به‌طور مداوم برای بررسی وضعیت مالی شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد. هر بخش از ترازنامه، بنا به نیازهای ذینفعان، دارای اهمیت ویژه‌ای است. به‌طور مثال تحلیلگران بنیادی برای ارزیابی و ارزشگذاری سهام شرکت و بانک‌ها از این صورت مالی برای ارزیابی رتبه اعتباری شرکت به منظور اعطای تسهیلات استفاده می‌کنند. ترازنامه نه تنها برای ارزیابی وضعیت مالی شرکت بلکه برای تصمیم‌گیری‌های استراتژیک و مدیریتی نیز از اهمیت فراوانی برخوردار است.

ترازنامه چیست؟

ترازنامه (Balance sheet) یا صورت وضعیت مالی نشان‌دهنده، وضعیت دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام در یک تاریخ مشخص می‌باشد. به عبارتی دیگر ترازنامه به ما می‌گوید منابع سرمایه شرکت (شامل بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام) از کدام محل تأمین شده و در کجا به مصرف (شامل دارایی‌ها) رسیده است. ترازنامه شرکت‌ها به دو صورت T شکل و گزارشی تهیه می‌گردد. در هر دو صورت باید جمع بدهی‌ها و سرمایه (حقوق صاحبان سهام) برابر با دارایی‌های شرکت باشد. عبارت گفته شده به معادله اساسی حسابداری معروف است. بدین معنا که همواره جمع دارایی‌ها باید با جمع بدهی و سرمایه برابر باش.

$$\text{دارایی} = \text{بدهی} + \text{حقوق صاحبان سهام}$$

نمونه ای از ترازنامه در شکل زیر را مشاهده می‌کنید:

ترازنامه چیست؟

شرکت فولاد مبارکه اصفهان ترازنامه به تاریخ ۱۴۰۲/۰۶/۳۱			
بدهی‌ها		دارایی‌ها	
بدهی‌های جاری		دارایی‌های جاری	
۲۴۹,۶۵۷,۳۱۳	پرداختی‌های تجاری و سایر پرداختی‌ها	۷۶,۲۲۴,۶۴۱	سفارشات و پیش‌پرداخت‌ها
۱۰۱,۸۰۱,۰۱۴	مالیات پرداختنی	۸۶۳,۸۵۸,۴۸۰	موجودی مواد و کالا
۳۷۳,۱۵۵,۳۴۰	سود سهام پرداختنی	۷۵۷,۶۱۱,۳۸۴	دریافتنی‌های تجاری و سایر دریافتنی‌ها
۳۰۰,۴۵۰,۴۳۲	تسهیلات مالی	۱۳۳,۸۹۹,۵۲۳	سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت
۲۱,۹۹۷,۰۹۹	پیش‌دریافت‌ها	۱۳۶,۵۲۱,۰۹۴	موجودی نقد
۱,۰۴۷,۰۶۱,۱۹۸		۱,۹۶۸,۱۱۵,۱۲۲	
۱,۰۴۷,۰۶۱,۱۹۸	جمع بدهی‌های جاری	۱۰۷,۸۷۰	دارایی‌های نگهداری شده برای فروش
۱,۱۳۵,۸۰۸,۶۷۸	جمع بدهی‌ها	۱,۹۶۸,۲۲۲,۹۹۲	جمع دارایی‌های جاری
بدهی‌های غیرجاری		دارایی‌های غیرجاری	
۸۰,۰۰۰,۰۰۰	تسهیلات مالی بلندمدت	۲,۸۲۴,۱۰۵,۴۶۹	جمع دارایی‌ها
۸,۷۴۷,۴۸۰	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۳۴۸,۸۰۲,۳۹۴	دارایی‌های ثابت مشهود
۸۸,۷۴۷,۴۸۰	جمع بدهی‌های غیرجاری	۷,۳۳۵,۳۳۷	دارایی‌های نامشهود
حقوق مالکانه		۴۸۰,۲۹۴,۸۷۴	سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت
۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه	۷,۸۳۱,۳۹۲	دریافتنی‌های بلندمدت
۱۰,۹۵۲,۵۴۹	صرف سهام خزانه	۱۱,۶۱۸,۴۸۰	سایر دارایی‌ها
۶۳,۲۶۲,۰۴۱	اندوخته قانونی	۸۵۵,۸۸۲,۴۷۷	جمع دارایی‌های غیرجاری
۸۲۹,۵۸۶,۰۷۶	سود(زیان) انباشته		
-۱۵,۵۰۳,۸۷۵	سهام خزانه		
۱,۶۸۸,۲۹۶,۷۹۱	جمع حقوق مالکانه		
۲,۸۲۴,۱۰۵,۴۶۹	جمع حقوق مالکانه و بدهی‌ها		

با تغییر استانداردهای حسابداری در سال ۱۳۹۷، ترازنامه به شکل گزارشی منتشر می‌شود. این گزارش ابتدا دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام را به ترتیب ارائه می‌دهد. در هر دو حالت ارائه ترازنامه (T شکل و گزارشی)، اطلاعاتی نظیر نام شرکت، نوع صورت مالی و تاریخ گزارش‌گیری در بالای ترازنامه باید رعایت گردد.

ترازنامه شامل چه اقلامی می‌باشد؟

همانطور که پیش‌تر گفته شد ترازنامه دارای سه جز دارایی، بدهی و سرمایه است که جزئیات هر کدام به تفکیک ارائه می‌گردد:

دارایی‌ها

دارایی‌ها نشان‌دهنده مصارف منابع شرکت است. دارایی‌ها را می‌توان از چندین منظر دسته‌بندی کرد. دسته‌بندی دارایی از منظر سرعت نقد شوندگی شامل دارایی‌های جاری و غیرجاری می‌شود. دارایی جاری آن دسته از دارایی‌ها است که انتظار می‌رود طی یک سال مالی قابلیت نقد شدن را داشته باشند. دارایی‌های جاری نیز بر اساس سرعت نقدشوندگی در دسته‌بندی‌های زیر طبقه‌بندی می‌شود:

ترازنامه چیست؟

موجودی نقد: بالاترین سرعت نقدشوندگی در بین دارایی ها مربوط به موجودی نقد است. به طور مثال اسکناس، ارز، حساب های جاری و ...

سرمایه گذاری های کوتاه مدت: سرمایه گذاری در سهام سایر شرکت ها، اوراق مشارکت، سپرده کوتاه مدت و... که قابلیت نقدشوندگی بالایی را داشته باشند به عنوان دارایی جاری منظور می شود.

دریافتی های تجاری و سایر: دریافتی تجاری، میزان طلب شرکت از خریداران محصول و خدمات می باشد و انتظار می رود طلبکاران، بدهی خود را در طی یک سال آتی تسویه کنند.

موجودی مواد و کالا: شامل کالای ساخته شده در انبار، کالای در جریان ساخت و تکمیل نشده، مواد اولیه برای تولید محصول می باشد.

سفارشات و پیش پرداخت ها: مبالغی است که برای دریافت کالا یا خدمات در آینده، پرداخت می شود. چون این مبالغ تا پیش از دریافت کالا و خدمات قابل استرداد است به عنوان دارایی شرکت تلقی می شود.

دارایی های غیرجاری آن دسته از دارایی ها هستند که انتظار می رود بیش از یک سال مالی نگهداری، مصرف، مستهلک و فروخته شوند. این دسته از دارایی ها نیز دارای طبقه بندی مختلفی است.

دارایی ثابت مشهود: این دسته از دارایی ها عموماً شامل املاک و مستغلات شرکت، ماشین آلات و تجهیزات خطوط تولید و ... می باشند.

دارایی های نامشهود: دارایی هایی که ذات و طبیعت آن ها فیزیکی نیست را دارایی های نامشهود می گویند. به طور مثال سرقفلی، حق استفاده از نرم افزار، علائم تجاری، حق اختراع، حقوق معنوی، حق بهره برداری از معادن و ... از این نوع دارایی ها می باشند.

سرمایه گذاری بلند مدت: این نوع سرمایه گذاری ها بیشتر در شرکت های دارای زیرمجموعه وجود دارد. به طور مثال شرکت مادر در صورتی که در افزایش سرمایه یا تأسیس یک زیر مجموعه اقدام نماید وجه مصرف شده در طبقه سرمایه گذاری های بلند مدت دسته بندی می شود. در این نوع طبقه بندی انتظار می رود سرمایه گذاری بیش از یک سال نگهداری شود.

دریافتی های بلند مدت: شامل مبالغی است که انتظار می رود که تسویه آن توسط بدهکاران شرکت بیش از یک سال به طول بیانجامد.

بدهی ها

بدهی، دیونی است که شرکت باید آن ها را در طی مهلت مشخصی پرداخت کند. بدهی ها نیز همانند دارایی ها بر اساس مهلت پرداخت، به دو دسته جاری و غیر جاری طبقه بندی می شوند.

بدهی های جاری مربوط به اسناد و حساب هایی می شود که دوره سررسید و پرداخت آن کمتر از یک سال است. و شامل اقلام زیر می باشد:

پرداختنی های تجاری و سایر: شامل بدهی به فروشندگان مواد اولیه، تأمین کنندگان و ... می باشد.

مالیات پرداختنی: بدهی به سازمان امور مالیاتی مربوط به عملکرد و درآمد شرکت است.

سود سهام پرداختنی: مبالغی که به سهامداران باید به عنوان سود سهام پرداخت شود.

تسهیلات مالی: تسهیلات مالی کوتاه مدتی که کمتر از یک سال باید تسویه شود.

پیش دریافت ها: زمانی که شرکت وجه را از خریداران دریافت می کند و به صورت همان زمان کالا یا خدمات ارائه نمی کند. این وجه به عنوان پیش دریافت تلقی می گردد. به طور مثال دریافت بیعانه توسط شرکت جهت فروش خودرو به مصرف کنندگان.

ترازنامه چیست؟

بدهی های غیر جاری مربوط به اسناد و حساب هایی است که دوره پرداخت و تسویه آن بیش از یک سال می باشد و دارای دسته بندی های زیر می باشد:

تسهیلات مالی بلند مدت: مربوط به وام و اعتباری است که دوره بازپرداخت اصل و فرع آن بیش از یک سال می باشد.

ذخیره مزایای پایان خدمت: مبالغی که باید هنگام بازنشستگی، از کار افتادگی، فوت، استعفا، ترک کار، اخراج از کار و استعفا کارگر پرداخت شود.

حساب های پرداختی بلند مدت: به طور مثال بدهی به تأمین کننده مواد اولیه در اقساط بیش از یک سال.

حقوق صاحبان سهام (سرمایه)

اگر از کل دارایی های شرکت، کل بدهی ها را کم کنیم، آن چه که باقی می ماند برای صاحبان سهام است و به حقوق صاحبان سهام نیز معروف می باشد. سرمایه نیز دارای اقلام مختلفی به شرح زیر است:

سرمایه: آورده سهامدان در زمان تشکیل شرکت، این آورده می تواند به صورت نقد و غیر نقد باشد. همچنین به این قلم از ترازنامه، سرمایه ثابتی نزد مرجع اداره ثبت شرکت ها نیز می گویند و زمانی که شرکت ها افزایش سرمایه می دهند در واقع این قسمت از ترازنامه افزایش می یابد.

سود یا زیان انباشته: شرکت ها لزوماً تمام سود خود را بین سهامداران تقسیم نمی کنند و قسمتی از آن را در داخل شرکت با هدف افزایش خطوط تولید، انجام طرح های توسعه و ... نگهداری می کنند که به این مبلغ سود انباشته یا سود تقسیم نشده گفته می شود.

اندوخته ها: شرکت ها انواع مختلفی از اندوخته را می توانند در ترازنامه خود داشته باشند. به طور مثال شرکت باید هر سال ۵٪ از سود خالص خود را در حساب اندوخته قانونی کنار بگذارد این کار باید تا زمان رسیدن اندوخته قانونی به ۱۰٪ مبلغ سرمایه ثابتی شرکت صورت پذیرد. سایر اندوخته های نظیر اندوخته احتیاطی و طرح توسعه نیز می تواند در ترازنامه وجود داشته باشد.

کاربرد ترازنامه

ترازنامه برای سهامداران و ذینفعان شرکت بنا بر نیازشان کاربردهای مختلفی دارد. به طور مثال تحلیلگران بنیادی از ترازنامه برای بررسی وضعیت مالی شرکت، ارزشگذاری قیمت سهام و تصمیم گیری در خصوص خرید/فروش یا نگهداری سهام استفاده می نمایند. بانک ها از ترازنامه برای بررسی وضعیت اعتباری شرکت جهت اعطای تسهیلات استفاده می کنند. تأمین کنندگان مواد اولیه برای فروش ماده اولیه به صورت نسبی، بدهی های شرکت و عملکرد او در پرداخت بدهی ها را مورد ارزیابی قرار می دهند. و در آخر مدیران داخلی شرکت نیز برای تبیین و تعیین استراتژی های بلند مدت سازمان از ترازنامه استفاده می کنند.

جامعترین پلتفرم
بازار سرمایه

کلام آخر

ترازنامه به عنوان یکی از ابزارهای اصلی حسابداری، نه تنها برای ارزیابی وضعیت مالی شرکت بلکه برای تصمیم گیری های استراتژیک و مدیریتی نیز اهمیت دارد. این صورت مالی مهم توسط ذینفعان از جمله سهامداران، بانک ها، موسسات اعتباری، و تحلیلگران بنیادی به طور مداوم مورد استفاده قرار می گیرد. با درک دقیق از اقلام مختلف ترازنامه مانند دارایی ها، بدهی ها و حقوق صاحبان سهام، افراد می توانند بهترین تصمیمات را برای سرمایه گذاری، مدیریت و توسعه شرکت ها بگیرند.